

Adroddiad i'r	Pwyllgor Safonau
Dyddiad y cyfarfod	2 Rhagfyr 2022
Swyddog / Aelod Arweiniol	Gary Williams, Swyddog Monitro
Awdur yr adroddiad	Lisa Jones, Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Teitl	Cyswllt Moesegol a Dyletswydd Arweinwyr Grwpiau i Hyrwyddo Ymddygiad Moesegol.

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad am ddyletswydd newydd sy'n cael ei roi ar arweinwyr grwpiau gwleidyddol i hyrwyddo ymddygiad moesegol.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

Gweithredu dull a gytunwyd arno rhwng y Pwyllgor Safonau a'r Arweinwyr Grwpiau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod aelodau yn trafod a chytuno ar ddull sy'n cefnogi Arweinwyr Grwpiau i gyflawni eu dyletswyddau.
- 3.2 Bod y Cadeirydd/Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfod Arweinwyr Grwpiau gyda'r Swyddog Monitro er mwyn symud ymlaen gyda dull monitro y cytunwyd arno ar gyfer y ddyletswydd.
- 3.3 Bod y Pwyllgor yn rhoi ystyriaeth i'r hyfforddiant a'r gefnogaeth i'w ddarparu a dewis pwy fydd yn gwneud hynny.
- 3.4 Bod yr adroddiadau Arweinwyr Grwpiau yn cael eu derbyn gan y Pwyllgor ar y dyddiad a gytunwyd arno ac yn flynyddol wedi hynny.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Bydd y Pwyllgor Safonau yn ymwybodol bod darpariaethau adran 62 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn darparu dyletswydd newydd ar arweinwyr y grwpiau gwleidyddol i gymryd camau i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan eu haelodau.

4.2 Mae'r ddeddfwriaeth hefyd yn darparu dyletswyddau newydd ar y Pwyllgor Safonau i fonitro cydymffurfriad arweinwyr grwpiau yn unol â'r ddyletswydd hon ac i gynghori a darparu hyfforddiant i arweinwyr grwpiau ar gyflawni'r ddyletswydd.

4.3 Mae'r Pwyllgor wedi cael ei gynghori yn y gorffennol bod Llywodraeth Cymru wedi llunio arweiniad statudol drafft i arweinwyr grwpiau a phwyllgorau safonau cyn yr etholiad ac wedi derbyn safbwyntiau arno. Mae'r arweiniad drafft i'w weld yma:

<https://gov.wales/consultation-local-governmentand-elections-wales-act-2021-standards-conduct-statutory-guidance>, gyda'r ymgynghoriad ar y drafft yn cau ar 16 Mai 2022.

4.4. Nodyn i'ch atgoffa bod yr arweiniad drafft yn cynnwys enghreifftiau o sut y gall Arweinwyr Grwpiau gyflawni eu dyletswyddau o bosib fel:

- arddangos ymrwymiad personol a chymryd rhan mewn hyfforddiant neu ddatblygiad perthnasol ynghylch cydraddoldeb a safonau;
- annog aelodau grwpiau i fynychu hyfforddiant neu ddatblygiad perthnasol ynghylch cydraddoldeb a safonau;
- sicrhau fod enwebai i Bwyllgor wedi derbyn yr hyfforddiant cymeradwyedig ar gyfer y Pwyllgor hynny;
- hyrwyddo cwртеisi a pharch o fewn cyfathrebiadau a chyfarfodydd y grŵp ac mewn cyfarfodydd ffurfiol y Cyngor;
- hyrwyddo gweithdrefnau penderfynu anffurfiol yn y Cyngor, a gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau a swyddogion monitro er mwyn dod i benderfyniad yn lleol;
- hyrwyddo diwylliant mewn grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ymddygiad ac uniondeb;
- mynychu cyfarfod o Bwyllgor Safonau'r Cyngor os gofynnir iddynt drafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad;

- gweithio i weithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ar wella safonau;
- cydweithio gydag Arweinwyr Grwpiau eraill, o fewn rheswm, i gyd-gefnogi ymddygiad o safon uchel yn y Cyngor.

4.5. Mae'r cynigion hefyd yn argymhell fod y Pwyllgor Safonau yn trefnu i hyfforddi'r Arweinwyr Grwpiau ar ddyletswyddau yn flynyddol. O ganlyniad bydd angen trefnu cyfarfod 'Grŵp Cyswllt Moesegol' yn rheolaidd i'w roi yn y dyddiadur o hyn ymlaen gyda'r Arweinwyr Grwpiau i adolygu ymddygiad.

4.6 Mae'r arweiniad drafft hefyd yn cyfeirio at yr angen i arweinwyr grwpiau i wneud adroddiadau i'r Pwyllgor Safonau ar eu cynnydd mewn cyflawni eu dyletswyddau. Bydd y Pwyllgor Safonau yn gallu trafod yr adroddiadau hyn gydag arweinwyr grwpiau a'u defnyddio nhw fel sail i adroddiad blynyddol Pwyllgorau i'r Cyngor ynglŷn â'r ffordd y mae'r arweinwyr grwpiau yn cyflawni'r dyletswyddau.

4.7 Gwahoddir y Pwyllgor i drafod ei ddull o ddewis ar gyfer monitro dyletswyddau arweinwyr grwpiau a'r gefnogaeth y dylid ei roi iddyn nhw.

4.8 Mae'r tabl wedi'i atodi (Atodiad 1) yn rhoi templed syml i'r Pwyllgor a fydd yn cael ei ddiweddarau gan bob Arweinydd Grŵp ar gyfer eu grwpiau perthnasol ac wedi'i gynnwys ar y rhaglen gwaith i'r dyfodol i'r Pwyllgor i dderbyn adroddiadau o'r fath.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid oes effaith uniongyrchol ar y blaenoriaethau corfforaethol. Fodd bynnag, mae Cyngor sy'n gweithredu ac yn cael ei lywodraethu'n dda yn cyfrannu at ddemocratiaeth leol dda lle mae'r cyhoedd yn ymddiried ym mhroses gwneud penderfyniadau aelodau etholedig.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae aelodau safonol yn derbyn cyfradd ddyddiol am fynychu yn unol ag argymhellion Panel Annibynnol ar Gydabyddiaeth Ariannol Cymru.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen asesiad o'r effaith ar les.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Ymgynghorwyd â'r Pwyllgor Safonau ynglŷn ag Arweiniad LIC o ran yr eitem hon ac mae Arweinwyr Grwpiau wedi derbyn gwybodaeth ar ddyletswyddau ond bydd dull o archwilio sy'n dderbyniol iddyn nhw angen ymgynghoriad pellach.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dylid cynnwys y ddyletswydd o fewn adnoddau presennol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae cyflwyno'r ddyletswydd a rôl uwch y Pwyllgor mewn cefnogi'r gwaith o'i gyflawni, yn lliniaru yn erbyn y risg o ymddygiad sydd ddim yn cwrdd â'r safonau ar gyfer ymddygiad disgwylidiedig.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

a.54 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 62 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021